

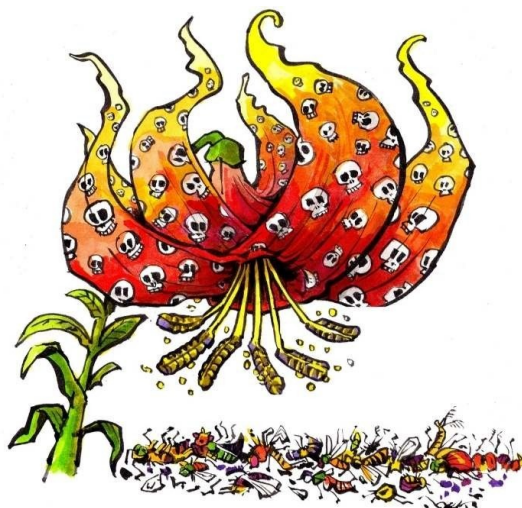
2025 HERFST NIEUWSBRIEF PAN NEDERLAND

Heeft u een moment(um)?

Hoewel pesticiden doden, leeft het onderwerp als nooit tevoren. Zo waren we afgelopen zaterdag te zien in KASSA met ons onderzoek over pesticiden in snoepgroenten. Dagblad Trouw kopte een aantal weken geleden op de voorpagina over de stijgende export van in Europa verboden pesticiden, een onderwerp waar PAN campagne tegen voert.

De lelie is overal in de media te zien. Niet omdat die zo mooi is, maar omdat er overvloedig gif op gespoten wordt. En de rechter? Die geeft PAN en verschillende collega-organisaties veelvuldig gelijk. Het toelatingssysteem van pesticiden staat op omvallen. Het momentum is nu! Wil je je steentje bijdragen, groot of klein? Dat kan bijvoorbeeld door ons te volgen en te delen op sociale media. Zo helpt u onze boodschap te verspreiden. Dat kan bijvoorbeeld op [linkedin](#), [Facebook](#), [Instagram](#), [Tiktok](#) en [Blue Sky](#).

Cartoon: Henk van Ruitenbeek

Word donateur van PAN-NL

PAN-NL heeft als doel het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen uit te bannen. Wij spreken politiek en beleidsmakers aan, doen onderzoek en informeren burgers. Wij doen bijv. onderzoek naar resten van bestrijdingsmiddelen in boeketten, tuinplanten, groente en fruit. Om onze onafhankelijkheid te behouden, accepteren wij geen subsidie van de overheid. Het team van PAN-NL werkt op vrijwillige basis. Wij huren geen kantoorruimte: alle donaties komen 100% ten goede aan het realiseren van onze doelen.

Donateurs maken duidelijk dat voor hen het milieu zonder schadelijke bestrijdingsmiddelen belangrijk is, dat geeft PAN-NL meer impact. Donateurs krijgen elk kwartaal de nieuwsbrief en 1 x per jaar wordt de donateur uitgenodigd voor een (digitale) bijeenkomst.

meld je aan!

PAN-NL op TV: Pesticiden in snoepgroenten

In een steekproef met snoepgroenten vonden we meerdere PFAS-pesticiden en pesticiden die hormoonverstorend zijn. Als de pesticidenresten in potjes peutervoeding zouden zijn gevonden dan hadden 4 van de 20 geteste snoepgroenten uit de handel genomen moeten worden.

PAN-NL wil dat voor verse producten gericht op kinderen - zoals snoepgroenten - dezelfde veilige norm gaat gelden als voor potjesvoeding (max 0,01 mg/kg pesticide) want een pesticide op een verse snoeptomaat is natuurlijk net zo schadelijk voor een peuter als dezelfde pesticide in een potje. Nu mogen er echter tot soms wel 1000 keer meer pesticidenresten in zitten. Onlogisch natuurlijk. In 16 van de 20 snoepgroenten werden overigens geen pesticidenresten gevonden. Dat is wel beter dan verwacht.

[Bekijk de uitzending van KASSA](#)

Bloembollen vol PFAS en verboden gif

Uit nieuw onderzoek van PAN-NL blijkt dat alle 14 monsters met gangbare bloembollen resten van PFAS pesticiden en andere pesticiden bevatten – gemiddeld meer dan zeven soorten per bol. Daaronder bevinden zich ook meerdere verboden stoffen. Enkele gifstoffen die we aantreffen waren fluopyram en fludioxonil, die bekendstaan als hormoonverstorend en slecht afbreekbaar. In drie monsters werden zelfs verboden middelen als prochloraz en asulam aangetroffen. De vervuiling is sterk toegenomen ten opzichte van vorig jaar: van gemiddeld 1,7 naar 7,2 stoffen per bol. De betrokken tuincentra hebben de bloembollen met verboden middelen direct uit de schappen gehaald.

Biologische bloembollen scoorden daarentegen uitstekend: in geen van de monsters werden pesticiden aangetroffen. PAN-voorzitter Margriet Mantingh: "Eerst hebben de bloembollen bij de kweek de natuur vervuild en insecten gedood en na de verkoop wordt dat in je tuin nog eens dunnetjes overgedaan." PAN benadrukt dat telers meer moeten inzetten op veilige, gifvrije teelt – voor de gezondheid van mens, bodem en insecten. De tuinbranche heeft zich inmiddels gecommitteerd aan het doel: 70% gifvrije planten in 2030.

EXPORT VANUIT NEDERLAND VERBODEN PESTICIDEN	
Nederlandse bedrijven	Aantal kilogram /liter
Teleos Netherlands B.V	5.570.000
Kemira Oyj	3.000.000
BASF Agro B.V.	2.586.396
UPL Benelux B.V. /Arysta LifeScience Netherlands	1.517.700
Syngenta Seeds B.V.	910
TOTAAL	12.675.006,00

Europa's giftige export. Export verboden pesticiden neemt toe

Nieuwe onderzoekcijfers laten zien dat de export van verboden pesticiden vanuit Europa en Nederland naar landen met een zwakke wetgeving is toegenomen. Sinds het eerste onderzoek in 2020 is het aantal verboden stoffen dat wordt uitgevoerd verdubbeld en de export volumes zijn met 50% gestegen. Meer dan de helft daarvan gaat naar lage- en middeninkomenslanden – een schrijnend voorbeeld van milieurechtvaardigheid in het geding. [zie nieuwsbericht](#)

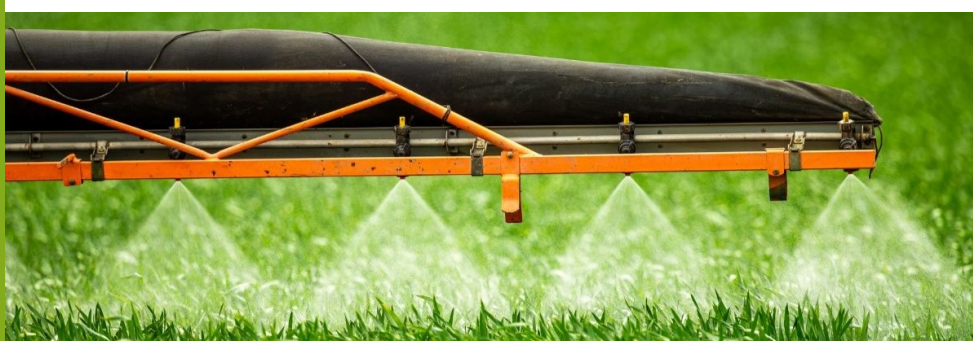
De export van verboden middelen is een aanslag op de gezondheid en het milieu in armere landen, maar raakt onszelf ook. De verboden pesticiden komen namelijk via import weer terug bij ons. Bijvoorbeeld op groenten en fruit, maar ook op bloemen.

Pesticide Action Network Nederland roept samen met collega organisaties de fractievoorzitters van alle politieke partijen op om een einde te maken aan de export van verboden pesticiden door Nederlandse bedrijven. Bijna 7000 mensen hebben [de petitie](#) al ondertekend. Help je mee?

138 organisaties roepen Von der Leyen op tot betere handhaving pesticiden wetgeving

138 maatschappelijke organisaties, waaronder PAN-NL, en wetenschappers uit heel Europa trekken aan de bel. Ze roepen EU-president Ursula von der Leyen op om de wetgeving over pesticiden beter te handhaven en niet te verzwakken. Terwijl giftige pesticiden nog jarenlang op de markt blijven, proberen sommige lidstaten en de industrie de regels te versoepelen: met meer uitzonderingen voor gevaarlijke stoffen, langere overgangsperiodes voor verboden middelen en zwakkere controles.

Salomé Roynel van PAN Europe: "De Commissie zou mazen in de wet moeten dichtten, niet nieuwe openen." Het bewijs is duidelijk: pesticidenresten worden gevonden in lucht, water, bodem, voedsel, huizen, dieren en mensen. Boeren en plattelandsgemeenschappen lopen de hoogste risico's op kanker en neurologische ziekten, terwijl ecosystemen instorten en biodiversiteit verdwijnt. Dit is niet alleen een milieuprobleem; het gaat om onze gezondheid, ons voedsel en de toekomst van het leven op aarde. Tijd dat de EU kiest voor mensen, natuur en boeren – niet de pesticidenlobby.

Supermarkten beloven maatregelen tegen pesticiden, maar lukt dat echt?

8.000 consumenten riepen via onze website supermarkten op om minder gif op ons voedsel! PAN Nederland vroeg de zes grootste supermarktketens om een reactie en vroeg hen naar hun pesticidenbeleid.

Wat supermarkten doen: strengere limieten dan wettelijk verplicht (33–70% van MRL's), eigen zwarte lijsten met verboden middelen, grenzen aan het aantal pesticiden per product (meestal 3–5), ambities voor meer biologische producten (5–10%) en regelmatige labcontroles. Klinkt goed, maar helpt het ook? De realiteit: ongeveer 1 op de 10 producten bevat nog steeds een cocktail van meer dan 5 pesticiden. Er is nauwelijks verschil tussen supermarkten met of zonder extra eisen, en sancties bij overtredingen blijven vaak vaag.

Kies waar mogelijk voor biologische groente en fruit, of raadpleeg de [Pesticiden Eetwijzer](#)

Parkinson: een pandemie in slow motion - reizende tentoonstelling

Parkinson is de snelst groeiende hersenziekte ter wereld. Inmiddels leven wereldwijd meer dan 12 miljoen mensen met de ziekte. En toch blijven we toestaan dat pesticiden massaal worden gebruikt. Professor Bas Bloem (Radboudumc) noemt het treffend op 15 oktober j.l. tijdens de opening van de reizende tentoonstelling '[De verborgen impact van bestrijdingsmiddelen](#)': "Een pandemie in slow motion. De kraan staat nog open, en die moet dicht."

De gratis reizende tentoonstelling met foto's van Kadir van Lohuizen brengt de gevolgen van bestrijdingsmiddelen op indrukwekkende wijze in beeld en opent het gesprek hoe het anders kan. De tentoonstelling is een project van ParkinsonNL, Parkinson Vereniging en Natuur & Milieu.

In gesprek met:

Martina Vijver

Wetenschappelijk

directeur/hoogleraar

Ecotoxicologie, Universiteit

Leiden

Niet de dosis maakt het gif

Zelfs minieme hoeveelheden pesticiden kunnen nu ecosystemen ontregelen. Het fundament onder het huidige toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen wankelt. Ecotoxicoloog Martina Vijver (hoogleraar Universiteit Leiden, CML) legt in Studio Foodlog uit waarom het eeuwenoude adagium — “De dosis maakt het gif” — niet meer opgaat. Moderne pesticiden zijn zó reactief dat zelfs minieme, vaak onmeetbare hoeveelheden ecosystemen kunnen ontregelen. Ze tasten niet één organisme aan, maar de verbondenheid tussen duizenden soorten — het web dat leven in stand houdt. Onze meetmethoden en toelatingscriteria lopen v r achter op de realiteit buiten het laboratorium. Beluister het gesprek met Martina Vijver via Spotify, Apple Podcasts of Soundcloud.

Ongemerkt vergiftigd door bestrijdingsmiddelen? Dit weten we over de invloed van pesticiden op onze gezondheid

Kijk naar het interview van Pointer met onder andere Rendert Algra, oud-boer uit Friesland, hij werkte jarenlang met pesticiden zonder bescherming. Nu heeft hij Parkinson. “Ik droeg geen masker, en zat midden in de nevel van het spul. Achteraf weet ik: dat was niet gezond.” Wetenschappers zien inmiddels duidelijke verbanden tussen blootstelling aan pesticiden en ziekten als Parkinson, kanker en vruchtbaarheidsproblemen. In Frankrijk en Duitsland is Parkinson al erkend als beroepsziekte voor boeren – in Nederland nog niet. Tijd om ons af te vragen: willen we echt voedsel dat ten koste gaat van onze gezondheid en die van onze boeren? Zie hier [de uitzending van Pointer](#).

Tien miljoen hommels dreigen te verdwijnen uit Nederland

Volgens nieuw onderzoek van IUCN staat 20% van de Europese hommelsorten op de rode lijst van bedreigde diersoorten. In Nederland zijn naar schatting zo'n 50 miljoen hommels actief tijdens het seizoen. Als één op de vijf soorten verdwijnt, betekent dat een verlies van ongeveer tien miljoen hommels – een dramatische afname van onze natuurlijke bestuivers.

Oorzaken: het gebruik van pesticiden, bloemenarmoede, gebrek aan nest- en overwinterplekken en de gevolgen van klimaatverandering. 95 procent van de hommelskolonies wordt getroffen door pesticiden. Dat heeft desastreuze gevolgen. Er waren dit jaar op Europees niveau gemiddeld 47 procent minder koninginnen, zij zijn belangrijk voor de voortplanting. Zonder hommels geen bestuiving, geen bloemen, geen oogst. Tijd om het tij te keren.

Fred Foundation

Het bestuur van de Stichting Fred Foundation heeft een donatie toegekend aan Pesticide Action Network Netherlands voor de uitvoering van de activiteiten in 2025-2026. Hiervoor onze hartelijk dank, wij zijn er heel blij mee.

Update bij Ctgb lopende zaken

[PAN-NL tekent bezwaar aan tegen uitbreiding van Xenial](#)

Op 24 december 2024 heeft PAN-NL bezwaar gemaakt tegen de toelating van het bestrijdingsmiddel Xenial met drie werkzame stoffen. Twee van de drie pesticiden zijn al lange tijd geleden toegelaten, metrafenon in 2007 en pyraclostrobine zelfs in 2004, 20 jaar geleden, en het is meer dan waarschijnlijk dat er sinds die jaren nieuwe inzichten zijn ontstaan. Volgens PAN-NL heeft het Ctgb de meest recente wetenschappelijke inzichten onvoldoende beoordeeld.

Op 24 september 2025 heeft het Ctgb de beslissing op bezwaar genomen. De adviescommissie en ook het Ctgb hebben vastgesteld dat een deel van de bezwaren van PAN gegrond zijn. Op 20

augustus 2025 heeft het Ctgb een uitbreidingsbesluit genomen voor Xenial zodat het middel tot 2027 op de Nederlandse markt kan blijven. PAN-NL meent dat het Ctgb in haar besluit nog steeds de nieuwste inzichten over schadelijke effecten van het middel onvoldoende heeft beoordeeld en heeft 29 oktober 2025 tegen deze uitbreiding bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (Cbb) bezwaar aangetekend. Het Ctgb heeft nog steeds o.a. de hormoonverstorende effecten van Xenial onvoldoende getoetst, terwijl de pesticide metrafenon effecten op de schildklier heeft, de stof mefentrifluconazool hormoonverstorende eigenschappen heeft, pyraclostrobine is schadelijk voor het embryo, en in Xenial kan de onzuiverheid DMS voorkomen dat bewezen mutageen en waarschijnlijk kankerverwekkend is.

Ctgb opnieuw in de fout, PAN start spoedprocedure tegen gebruik Pitcher

Ctgb negeert opnieuw wetenschap én rechtspraak. Het Ctgb laat het pesticide Pitcher met een hormoonverstorende stof voor bespuitingen van velden gewoon toe — terwijl zowel het Europees Hof als het Cbb eerder oordeelden dat dit niet mag. De EFSA bevestigt: deze stof is schadelijk, zelfs in lage doses. Daarom start Pesticide Action Network Europe (PAN) nu een spoedprocedure om het middel Pitcher direct voor gebruik in open velden te verbieden. Het is de eerste keer dat zo'n noodmaatregel wordt geëist bij een pesticide. "Mensen worden onnodig blootgesteld. Het Ctgb doet zijn werk niet," zegt Hans Muilerman (PAN-NL en PAN-Europe).

Rechtspraak bestrijdingsmiddelen glyfosaat en cypermethrin

Ruim drie en half jaar na de indiening van de bezwaarschriften tegen de verlenging van 10 glyfosaathoudende middelen, ingediend februari 2022 door PAN-NL, Parkinson Vereniging, Meten=Weten en Tegengif, en het beroep tegen het besluit van het Ctgb op het bezwaarschrift tegen de toelating van het insecticide BELEM 0.8MG met de werkzame stof cypermethrin, maart 2022 ingediend door PAN-NL, heeft het de rechter (Cbb) over beide zaken een uitspraak gedaan. Tijdens de indiening van het beroepschrift was de toelating van 5 van de 10 glyfosaathoudende middelen ingetrokken. De uitspraak heeft dus betrekking op 5 middelen met glyfosaat. Het Cbb geeft PAN-NL en Meten=Weten geen gelijk. Met de uitspraken van het Cbb wijzigt er dus niets aan de toelating van de bestreden middelen.

In de zaak over glyfosaathoudende middelen heeft Meten=Weten zelfstandig een beroepschrift ingediend, gericht op de wettelijke grondslagen van de Habitatrichtlijn. De rechters hebben vastgesteld dat het Ctgb geen rekening hoeft te houden met de Habitatrichtlijn. Het zijn de provincies die verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van bestrijdingsmiddelen in Natura 2000-gebieden. Deze uitspraak maakt duidelijk dat de provincies hun verantwoording voor Natura 2000-gebieden niet op andere overheden kunnen afschuiven.

Nieuws uit de media

16/08/2025 Nederland bij top 3 pesticiden in Europa: hierop zit het meeste gif

20/08/2025 Bedrijf uit Westerlo is wereldspeler in biologische gewasbescherming: met insecten

20/08/2025 Schadelijke effecten van bestrijdingsmiddel in kindereigen: fijne motoriek aangetast

21/08/2025 Residu door drift vaakst gemeten bij biologische akkerbouwers en fruitteelters

14/08/2025 Gebruik van bestrijdingsmiddelen met steeds meer argwaan bekeken

26/08/2025 Venray wil gebruik van bestrijdingsmiddelen op akkers vergunningplichtig maken ter bescherming van toekomstige nieuwbouw Oostrum

28/08/2025 Is biologische voeding gezonder?

29/08/2025 Al maand geen drinkwater uit Maas door Belgische vervuiling

06/09/2025 Brabant voert strijd tegen landbouwgif op: na Vessem nu ook in Lith extra filters

09/09/2025 Consument koopt vaker biologisch in supermarkt, vlees en zuivel minder gewild

09/09/2025 Inperken PFAS-pesticiden, maar niet zonder dat er alternatieven zijn

10/09/2025 Frankrijk moet veel pesticidentoelatingen opnieuw onderbouwen

10/09/2025 Costa Ricanen betalen een hoge prijs voor die perfecte supermarktbanaan

16/09/2025 Pesticiden op bijna alle boeketten bloemen: Prof Jan Tytgat schat gevaar in

18/09/2025 Gemeenten willen landelijke aanpak voor bestrijdingsmiddelen

22/09/2025 Antwoord op vragen van het lid Kostic over de rechterlijke uitspraak dat Nederland burgers onvoldoende beschermt tegen landbouwgif | Tweede Kamer der Staten-Generaal

23/09/2025 Europese export van verboden pesticiden blijft stijgen ondanks beloften Brussel

25/09/2025 Link tussen pesticiden in ons lichaam en bepaalde groenten en fruit

26/09/2025 GroenLinks-PvdA roept op tot landelijke wetgeving bestrijdingsmiddelen lelieteelt: 'Het gaat om de volksgezondheid, dat is een nationaal belang'

29/09/2025 Natuur & Milieu en Urgenda publiceren Provinciale handleiding regulering bestrijdingsmiddelen

30/09/2025 Bloemencorso buigt voor Haarlemse eis: evenement is uiterlijk 2035 gifvrij

05/10/2025 Factcheck Waterkwaliteit - Advocaat van de Aarde

07/10/2025 Wacht niet op nieuwe gewasbeschermingsmiddelen

07/10/2025 Strengere regels zorgen ervoor dat er straks luizen op je sla kunnen zitten

09/10/2025 Residuen bestrijdingsmiddelen in voedsel meestal binnen de norm

10/10/2025 Gewasbescherming leidt tot stevige discussie in tuinbouwdebat

11/10/2025 1 op 5 Europese bijensoorten met uitsterven bedreigd: 'Gevolgen voor voedsel'

11/10/2025 Sarien (65) is door een schimmel in haar longen volledig afgekeurd, maar haar medicatie werkt steeds minder goed

12/10/2025 Pesticiden op de Marker Wadden: zelfs hier is de lucht niet schoon

13/10/2025 Bouw 36 woningen in Aarle-Rixtel stilgelegd omdat veiligheid bewoners niet goed onderzocht is

15/10/2025 Kieswijzer PAN-NL: Meeste partijen scoren slecht op aanpak bestrijdingsmiddelen

16/10/2025 Volledige Franse kust verontreinigd met resten van pesticiden en geneesmiddelen

19/10/2025 Roken en Parkinson: hetzelfde patroon van ontkenning. De boer loopt het meeste risico

24/10/2025 Zeven Tweede Kamer partijen zetten zich in voor PFAS-vrij Nederland

25/10/2025 [Van Raaij \(Ctgb\): 'Het is pijnlijk als wordt getwijfeld aan onze integriteit'](#)
31/10/2025 [Strenger toezicht op glastuinders leidt tot meer strafrecht](#)
31/10/2025 [Gemeente Barneveld legt uitgangspunten vast voor spuitvrije zones](#)
08/11/2025 [Veel meer PFAS in pesticiden: grote zorgen om drinkwater](#)
12/11/2025 [Gebruik van PFAS-pesticiden leidt tot zorgen over grondwater en bodem](#)

Facebook

Website

Instagram

LinkedIn

Bluesky

Deze e-mail is verstuurd aan [{{email}}](#).

Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier](#) afmelden.

U kunt ook uw [gegevens](#) [inzien](#) en [wijzigen](#).

Voor een goede ontvangst voegt u nieuwsbrief@pan-netherlands.org toe aan uw adresboek.